

Institutiones Theologicae Ad Usum Seminariorum

Simonnet, Edmond

Venetiis, 1731

Art. 7. Utrùm Deus sit causa excæcationis & obdurationis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-83594](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-83594)

hujus Scripturae est: Ubi primum malus & impius effectus es, porui tibi regnum cum vita eripere; malui tamen in vita te diutius conservare, ut malitia tua, quam non feci, sed solum permisi, uterer ad probationem populi mei, & potentia mea in supplicio tuo demonstrationem. Ita interpretatur S. Augustinus q. 32. in Exodum: *Et propter hoc ipsum conservatus es, inquit, ut ostendam in te virtutem meam, & ut annuncietur nomen meum in universa terra. Hec Scripturae verba & Apostolus posuit, cum in eodem loco perdifficili versaretur. Ibi autem & hoc ait: Si autem volens Deus ostendere iram, & demonstrare patientiam suam, attulit in multa patientia vasa ire, parcendo utique iis, quos malos futuros esse praescierat, quae vasa dicit perfecta in perditionem.*

Deus igitur, interprete S. Augustino, non aliter impios ad peccandum creat vel excitat, quam eos creando, quamvis illos impios futuros esse praesciat, quam illos non eripiendo & vita, cum primum peccare coeperunt, illosque sustinendo in multa patientia, & vitam illis ad tempus longum tribuendo, non ut illorum efficaciter misereatur, sed ut in puniendis eorum sceleribus, quae non facturus, sed permittitur, iram & potentiam suam demonstrat ad gloriam suam & electorum utilitatem, quibus omnia cooperantur in bonum. Unde malos seu reprobos vocat Apostolus vasa ire, quae dicit perfecta esse in perditionem, non quod Deus velit eos peccare, ut pereant & damnentur, sed quod velit eorum peccata permittere, ut eorum improbitate boni exerceantur, vel admonerentur eorum temporali supplicio, eosque postquam electis profuerint in hac vita, velit in altera propter peccata, quae permittit, aeternam subire damnationis poenam, in qua infligenda iram & potentiam suam aeternum demonstraturus est, aeternum quoque ostensurus bonitatem suam in vasis misericordiae.

Deus igitur non facit malos, sed illis utitur ad bonum electorum; neque creat, ut mali sint, sed creatos permittit fieri malos; neque malos effectos patitur, ut peiores fiant, & malitiam suam augeant, sed ut vitio suo in malitia sua obstinati, bonos exerceant, vel debito supplicio affecti admoneant, omnesque agnoscant, quanta sit ira & potentia Dei in sceleribus vindicandis. Audiamus adhuc Augustinum loco citato. *Novit, inquit, ergo Deus bene uti malis, in quibus tamen humanam naturam non ad malitiam creat, sed eos perfert patienter, quousque scit oportere, non inaniter, sed utendo eis ad admonitionem vel exercitationem bonorum. Ecce enim ut annuncietur nomen Dei in universa terra, vasis misericordiae utique prodest. Ad eorum itaque utilitatem Pharaon servatus est.*

ARTICULUS VII.

Utrum Deus sit causa excitationis & obdurationis.

Nota. 1. Cæcitas mentis consistit in præjudiciis seu persuasionibus falsis, quibuscum falsa & erronea conscientia naturali necessitate connexa est, & ad quas voluntas ita afficitur, ut præ illis non solum quamlibet verisimilitudinem, sed etiam ipsammet evidentiam contemnat & abiciat. 1. Itaque cæcitas mentis consistit in falsis præjudiciis: nam, ut ipsa vox indicat, est saltem quoad entitatem in mente tanquam in subiecto, proindeque quantum ad entitatem non nisi in actibus erroneis consistere potest. 2. Consistit in falsis præjudiciis, quibuscum naturali necessitate connexa est falsa & erronea conscientia: nam cæcitas mentis dicitur in ordine ad mores, ac proinde falsa præjudicia in quibus consistit, in materia morum versantur. Falsa autem præjudicia in materia morum non potest sequi nisi falsa & erronea conscientia. 3. Cæcitas mentis præter falsa præjudicia in intellectu dicit pravam affectum in voluntate: nam præjudicia illa sunt voluntaria: non possunt autem esse voluntaria, nisi per aliquem pravam affectum vo-

luntatis, quocum unum totalem actum in genere moris constituent. 4. Dicit pravam affectum, quo voluntas sic afficitur ad falsa præjudicia, ut præ illis, &c. Nam ad cæcitatem mentis non sufficit quilibet prava adhesio ad falsa præjudicia: alioqui quilibet error voluntarius in materia morum esset mentis cæcitas, quod est falsum: multi enim habent errores in materia morum, sive indirectè, sive etiam directè voluitos, qui tamen nec dicuntur, nec sunt excæcati. Superest ergo ut cæcitas mentis quantum ad actum, quem dicit in voluntate, constituitur in affectu pravo, quo voluntas voluntaria quadam immobilitate, & cum summa quadam apprehensione adheret falsis præjudiciis in materia morum: unde fit, ut præ illis præjudiciis quamlibet verisimilitudinem, imò & evidentiam in oppositum contemnat, & ut falsam abiciat. Hinc qui excæcatus est, non solum non videt, sed nec videre potest in sensu composito talis affectus; quod ad cæcitatem requiritur: cæcus enim dicitur, non ille qui non videt, sed qui videre non potest. Hinc illud Joan. c. 12. *Propterea non poterant credere, quia iterum dixit Isaias: Excæcavit oculos eorum.* Judæi credere non poterant Christum esse Messiam, quia erant excæcati, hoc est, quia tanta obstinatione adhaerebant falsis præjudiciis, quæ adversus Christum conceperant, ut præ illis omnem in oppositum evidentiam faciliè contemnerent: unde in sensu composito hujus obstinationis convinci non poterant per evidentiam miraculorum, & aliorum motivorum credibilitatis, quibus missionem suam demonstrabat Christus; & idcirco cæci erant, quia nec videbant, nec videre poterant.

Nota 2. Durities cordis est affectus pravis, quo voluntas admonitiones divinas tanquam internas quam externas contemnit, eisque resistit, imò nec eas sentit: *Quid ergo cor durum?* inquit S. Bernardus lib. 1. de consideratione c. 3. *ipsum est, quod nec compunctione scinditur, nec pietate molitur, nec movetur precibus, minis non cedit, flagellis duratur.* Puulo superius dixerat: *Solum est cor durum, quod semetipsum non exhorret, quia nec sentit.* Et verò sicut cor dicitur tenerum, ut ait Bellarminus noster, molle & carneum, quando admonenti Deo vel homini faciliè acquiescit, quia caro mollis & tenera faciliè penetratur, & exiguas etiam punctiones percipit: ita cor durum, lapideum, grave, crassum dicitur, quando correptionibus & admonitionibus divinis non movetur, nec eas sentit quidem. Imò durities cordis est affectus pravis, quo voluntas tam obstinatè obfirmatur in malo, seu tanta obstinatione ad malum afficitur & inclinatur, ut non modò non cedat, sed nec cedere possit increpationibus & admonitionibus divinis, sive internis, sive externis: hoc enim ad duritiem cordis requiritur. Nam durum dicitur, quod si comprimatur, nec cedit, nec cedere potest, sed potius distinguitur, quam cedat. Hinc illud Eccl. cap. 7. *Considera opera Dei, quod nemo possit corrigere, quem ille despexerit.* Hoc est, is quem Deus despexit, seu deseruit, & deferendo permittit indurari, à nemine corrigi potest, quia nimirum nullis correptionibus cedere potest in sensu composito obdurationis.

Nota 3. Cæcitas mentis, idem dic de cordis duritie, est peccatum, causa peccati, & poena peccati. Ita docet S. Augustinus lib. 5. contra Julian. c. 3. *Cæcitas cordis, inquit, quam solus remover illuminator Deus, & peccatum est, quo in Deum non creditur, & poena peccati, quia cor superbum digna animadversione punitur, & causa peccati, cum mali aliquid cæci cordis errore committitur.* Quod autem hic expressè dicit S. Augustinus de cæcitate mentis, intelligendus est dicere de duritie cordis, quia hoc loco promiscuè de utraque loquitur. 1. Itaque cæcitas mentis est peccatum, & quidem gravissimum. Nam omnis error gravis & voluntarius in materia morum est grave peccatum. Sed cæcitas mentis est unus aut multiplex error gravis & voluntarius in materia morum. Ergo, &c. Est autem peccatum gravissimum, quia error gravis & voluntarius in materia morum, cui voluntas tanto

tanto affectu adheret, ut omnem in oppositum evidentiam præ illo contemnat, non potest non esse gravissimum peccatum. Similiter cordis durities est peccatum, & quidem gravissimum: Nam omnis affectus pravus & voluntarius peccatum est. Atqui durities cordis est affectus pravus & voluntarius (voluntarium autem perfectum hic semper intelligo.) Ergo durities cordis est peccatum. Est autem peccatum gravissimum; quia affectus, quo voluntas in malum tanta obstinatione voluntarie inclinatur, ut admonitiones divinas, quibus à malo deterri posset, non modo contemnat, sed ne sentiat quidem, nec modo non cedat illis, sed nec possit cedere, non potest non esse peccatum gravissimum.

2. Cæcitas mentis est causa peccati. Nam ab excæcatis multa malè fiunt ex cæcitate mentis: sed quæcumque malè fiunt ex mentis cæcitate, peccata sunt: mentis enim cæcitas, cum sit error voluntarius, & peccatum gravissimum, non potest excusare ea, quæ ex illa malè fiunt. Hinc Judæi excæcati, quamvis ob cæcitatem mentis non possent in Christum credere, tamen non credendo in eum, gravissimè peccabant, juxta illud Christi Joan. c. 15. *Excusationem non habent de peccato suo, incredulitatis scilicet.* Similiter durities cordis est causa peccati. Nam ab induratis multa malè fiunt ex cordis duritie. Sed quæ malè fiunt ex cordis duritiæ, sunt peccata: durities enim cordis, cum sit affectus pravus & voluntarius, à culpa excusare non potest ea, quæ ex illa malè fiunt; imò valere non potest, nisi ad augendam malitiam eorum, quæ ex ea malè fiunt; cum non valeat, nisi ad augendum voluntatis conatum in iis, quæ malè facit, & consequenter voluntarietatem eorum, quæ ab illa malè fiunt. Hinc illud Apostoli ad Rom. c. 2. *Secundum duritiam tuam, & impenitentem cor, thesaurizas tibi iram.*

3. Cæcitas mentis & durities cordis sunt pœna peccati. Hoc docet pluribus locis Scriptura, ut Rom. c. 1. *Sicut non probaverunt Deum habere in notitia, tradidit illos Deus in reprobum sensum.* Et 2. ad Thess. c. 2. *Eo quod charitatem veritatis non receperunt, ut salvi fierent, ideo misit illis Deus operationem erroris, ut credant mendacio.* Ratio est, quia nemo excæcatur vel induratur, nisi à Deo deseratur. Deus autem neminem deserit, nisi in pœnam peccatorum admissorum; Deus enim neminem deserit, nisi ab eo prius deseratur, & Deus non deseritur, nisi peccando, proindeque Deus non deserit, nisi ut puniat hominis desertionem, hoc est, peccata, quibus homo recedit à Deo, ipsum graviter offendendo, & contra eum rebellat, legem ejus graviter transgrediendo. Ex quibus apparet excæcationem & obdurationem esse aliquo modo à Deo. Quod ut explicetur, sit

RESPONSIO I.

Deus non est causa positiva excæcationis & obdurationis.

Prob. Quia, ut probatum est, Deus non est causa positiva peccati. Atqui cæcitas mentis & durities cordis sunt peccata gravissima, ut etiam probatum est. Præterea, si Deus est causa positiva cæcitatis mentis & duritiæ cordis, vel est causa physica, vel moralis. Neutrum dici potest. Non primum; nam neque immittit falsas persuasiones intellectui, neque voluntatem physicè movet & determinat ad pravam illum affectum, quo falsis illis persuasionibus cum tanta pertinacia adheret. Item voluntatem non movet & determinat physicè ad pravorum illorum affectus, quibus ita ad malum inclinatur, ut ne sentiat quidem divinas admonitiones. Non etiam secundum: nam non solum non imperat, aut consulit, sed è contra graviter prohibet actus omnes, quibus mens excæcatur, & cor obduratur; cum omnes illi actus sint graviora peccata. Unde Christus de illis graviter conqueritur, & illos graviter reprehendit Math. c. 13. ubi sic loquitur: *Incrassatum est cor populi hujus, & auribus graviter audiverunt, & oculos suos clauferunt, ne quando videant oculis, & auribus audiant, & corde intelligant, & convertantur, & sanentur eos.*

RESPONSIO II.

Deus est causa excæcationis & obdurationis permissiva tantum, non impediendo, non miserendo, deferendo.

Et 1. quidem quoddam Deus sit aliquo modo causa cæcitaris mentis & duritiæ cordis, patet ex Scrip. Nam Exodi c. 9. dicitur: *Induravit Dominus cor Pharaonis.* Et Isaiæ c. 63. *Quare errare nos fecisti, Domine, de viis tuis: indurasti cor nostrum, ne timeremus te?* Et Joan. c. 12. *Dixit Isaias: Excæcavi oculos eorum, & induravit cor eorum.* Et Rom. c. 9. *Cujus vult miseretur, & quem vult indurat.* Ratio est, quia Deus est aliquo modo causa omnis pœnæ peccati. Atqui cæcitas mentis & durities cordis sunt pœna peccati, Ergo, &c.

2. Quod sit tantum causa permissiva, non impediendo, non miserendo, deferendo. *Prob.* ex S. Augustino. Nam ita loquitur epist. 105. ad Sixtum: *Non obdurat Deus impertiendo malitiam, sed non impertiendo misericordiam.* Et lib. 1. ad Simplicianum q. 2. *Obduratio Dei est nolle misereri, ut non ab illo erogetur aliquid, quo sit homo deterius; sed tantum, quo sit melior, non erogetur.* Et tract. in Joan. 53. *Sic excæcat, sic obdurat Deus deferendo, non adjuvando, quod occulta judicio facere potest, iniquo non potest; quia nimirum deferere non potest, nisi desertus; & aliunde justum est, ut qui deserunt, deserantur.* Idem alii docent Patres communiter. Ratio est, quia cæcitas mentis & durities cordis sunt peccata. Deus autem non potest esse nisi causa permissiva peccatorum.

Dices. Deus homines excæcat & indurat per patientiam & longanimitatem, qua eorum peccata tolerat, & pœnam differt, juxta illud Job. c. 24. *Dedit ei Deus locum penitentiae, & ille abiit eo in superbiam.* Et illud Ecclesi. c. 8. *Quia non preferitur cito contra malos sententia, absque timore ullo filii hominum perpetrant mala.* R. Deum non uti tanta patientia & longanimitate erga peccatores, ut indurentur, sed alias ab aliis, puta ut det illis penitentiam locum, sicut dicitur in primo textu; ut magis appareat ex una parte hominum malitia, & ex altera Dei bonitas & misericordia; ut tantò justior appareat peccatorum vindicta, ut tantam Dei patientiam imitemur erga inimicos nostros, ut electi ex tantæ longanimitatis Dei contemplatione magis ad ejus amorem accendantur, &c. Peccatores verò ex tanta Dei patientia & longanimitate, Deo ipso justo judicio permittente, occasionem sumere pro sua malitia sese excæcandi & indurandi. Hoc clare dicit Apostolus Rom. cap. 2. *An divitias bonitatis ejus & patientie & longanimitatis contempnis? Ignoras quoniam benignitas Dei ad penitentiam te adducit: secundum autem duritiam tuam & impenitentem cor thesaurizas tibi iram in die ira.* Hoc est: Dei, cum patienter tolerat peccata tua, & pœnam illis debitam differt, sincera intentio est, ut ex tantæ benignitatis consideratione ad penitentiam agendam inducaris. Tu verò contra sinceram illam Dei intentionem, ipso tamen justè permittente, te ipsum magis ac magis indurando, peccata multiplicas. Peccator igitur est causa positiva excæcationis & indurationis suæ, Deus verò causa permissiva tantum.

Dices. Deus multa positivè operatur interiùs & exteriùs circa peccatorem, ex quibus sequitur excæcatio & obduratio peccatoris. Nam v. gr. in eo excitat varias cogitationes, imaginationes, dubia, perplexitates, somnia & visa nocturna. Item immittit varios affectus fiduciæ, timoris, tristitiæ, &c. Item procurat illi correptiones, flagella, beneficia, prodigia. R. Deum nihil horum facere, ut peccator induretur, sed alias ob causas justissimas, puta in pœnam peccatorum præcedentium, ad ostendendam justitiæ suæ severitatem, ad salutarem aliis timorem incutendum, ut peccator ipse convertatur, &c. Peccatorem verò, Deo permittente, inde occasionem sumere, mentem suam excæcandi, & obdu-

randi

randi cor suum: sicut enim boni in bonum suum omnia solent convertere, juxta illud Apostoli, *Diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum*: ita è contrario mali, Deo iustissime illos deferente, omnia siye bona, siye mala, siye indifferentia, vertunt in suam perniciem. In quo imitantur aegros, in quibus quilibet medicamenta, quantumvis ex se salubria, & à sapiente Medico ad sanandum adhibita, vitium stomachi noxia efficit, & in venena convertit.

DISPUTATIO II.

De peccato mortali & veniali.

ARTICULUS I.

Utrum detur peccatum mortale, & unde habeat ut sit mortale.

RESPONSIO I.

Datur peccatum mortale.
Prob. Quia peccatum mortale dicitur illud, quod affert mortem animæ, privando illam vitam spirituali, & æterna pœna per se dignum est. Atqui dantur peccata huiusmodi. Ergo, &c. *Prob. min.* ex Script. Nam Rom. c. 6. dicitur: *Stipendia peccati mors*. Et ead. epist. c. 8. *Si secundum carnem vixeritis, moriemini*. Et Gal. c. 5. *Qui talia agunt, regnum Dei non consequentur*. Et Apocal. cap. 21. *Homicidis, & fornicatoribus, & veneficis, & idololatriis, & omnibus mendacibus, hoc est fraudatoribus, pars illorum erit in stagno ardenti igne & sulphure, quod est mors secunda*. Ergo, &c. Sed pro sequenti responsione.

Nota. Peccatum mortale considerari potest sub duplici respectu. 1. Præcisè, quatenus repugnat rectæ rationi, dicantur illud naturam rationalem, qualem, dedecere, & sub hoc respectu habet malitiam purè moralem, quæ philosophica dicitur, quia ad Philosophos potissimum pertinet de illa tractare. 2. Quatenus repugnat legi divinæ, illud prohibenti, & sub hoc respectu habet malitiam theologiam, sic dictam, quia Theologorum potissimum est, de illa agere. Hæc autem malitia in hoc consistit, quod peccatum mortale sit gravis transgressio legis divinæ, ac proinde gravis violatio juris divini, seu gravis injuria Dei, & consequenter Dei offensio gravis, ac illius quidam contemptus virtualis & interpretativus: nam qui peccat mortaliter, legem Dei, aliquid pro jure suo graviter præcipientis, vel prohibentis, transgreditur graviter, ac proinde graviter violat jus divinum, seu gravem injuriam facit Deo: unde graviter illum offendit, & meritò censetur vilipendere auctoritatem & amicitiam illius. Hinc Deus de graviter peccantibus loquens, sic ait lib. 1. Reg. c. 2. *Qui contemnunt me, erunt ignobiles*. Et Ilajæ cap. 1. *Ipsi autem spreverunt me*. Porro peccatum mortale est etiam quandoque formalis & directus Dei contemptus; ut patet in odio Dei, blasphemia, perjurio, &c. in quo non est difficultas. His autem præsuppositis, sit

RESPONSIO II.

Peccatum mortale tale est, non ex eo præcisè quod graviter dedecet naturam rationalem, qualem, seu ex eo præcisè quod graviter repugnet rectæ rationi, illud reprobanti, ut dissentancum naturæ rationali, quæ tali: sed ex eo potissimum quod sit gravis offensio Dei, & quidam divinæ majestatis & amicitie contemptus vel formalis, vel saltem virtualis & interpretativus.

Prob. Nam peccatum mortale, quæ mortale, habet infinitam quandam gravitatem in ratione malitiæ; dignum est privatione gratiæ sanctificantis, & pœna æterna, & insert in pura creatura qualibet, siye existente, siye merè possibili, absolutam impossibilitatem pro eo condignè satisfaciendi. Atqui

hæc omnia habere non potest ex eo præcisè quod graviter naturam rationalem dedecet, sed habet saltem potissimum ex eo quod gravis est offensio Dei, & quidam contemptus majestatis divinæ, quæ infinitæ simpliciter est excellentiæ. Ergo, &c.

Obj. 1. Adulterium v. g. prius malum est, quam prohibitum; non enim malum est, quia prohibitum, sed è contra prohibitum est, quia malum. Ergo prius mortale est, quam prohibitum, & consequenter quam sit gravis offensio Dei, & quidam contemptus illius; cum non sit gravis offensio, & aliquis contemptus Dei, nisi quia est contra gravem Dei prohibitionem, & sic prius sit, illud esse graviter prohibitum à Deo, quam esse illius offensiam gravem, & contemptum aliquem.

R. dist. Adulterium prius malum est malitia objectiva, imò & malitia aliqua formali, quam sit prohibitum, C. ant. Prius est malum malitia mortali, N. ant. *Ad prob. dist.* similiter. Adulterium non est malum malitia objectiva, aut etiam malitia aliqua formali, purè morali, quia prohibitum est, C. Non est malum mortaliter, N. Itaque in adulterio triplex distinguenda est malitia, malitia scilicet objectiva, malitia formalis purè moralis, & malitia theologica, quæ mortalis est. Primam habet independentem ab omni prohibitione divina, quia per se & essentialiter dedecet naturam rationalem, nec potest, etiam seclusa omni prohibitione divina, nisi turpiter appeti. Item secundam habet independentem ab omni prohibitione divina; quia etiam si per impossibile non esset prohibitum à Deo, adhuc esset actus turpis, & ad magnam aliquam pœnam imputabilis, utpotè graviter dedecens naturam rationalem, & graviter repugnans rectæ rationi, cui tanquam actuum suorum regulæ in facta suppositione teneretur homo ex natura rei se conformare. Tertiam verò malitiam non habet, nisi dependentem à divina prohibitione, quia si per impossibile non esset à Deo prohibitum, homo non teneatur ab eo abstinere ob reverentiam divinæ majestati debitam, & illud committendo non violaret jus divinum, nec proinde Deum offenderet, aut ullo modo contemnere censeretur posset; sed solum tunc ageret contra naturam rationalem, eamque deturparet; quod quidem gravissimam mereretur pœnam: at non videtur tantam mereri, quanta est æterna damnatio, nec habere malitiam aliquo modo infinitam, & tantam, ut nulla pura creatura, quantumcumque supponatur perfecta, pro ea condignè satisfacere possit.

Dices. Ex concessis, adulterium, semota omni prohibitione divina, adhuc graviter repugnaret naturæ rationali & rectæ rationi, cujus Deus author est & vindex. Ergo adhuc esset graviter contra Deum, proindeque adhuc haberet malitiam mortalem. *R. neg. conf.* Nam in illa suppositione, quam impossibilem esse contendimus, & in qua adulterium nullo modo prohibitum esset à Deo, non esset contra voluntatem Dei, ex eo quod esset contra rationem, & ita ex eo quod esset contra rationem, non esset contra Deum. Unde qui in illa suppositione mæcharetur, censeretur non posset Deum graviter offendere, eumque contemnere, licet graviter delinqueret contra rationem, & sic graviter culpabilis esset, dignusque gravi pœna, quam ab eo repetere maxime pertineret ad Deum, qui naturæ rationalis author est, & rectæ rationis vindex.

Dices. Ergo fieri potest, ut quis liberè & scienter adulteretur, & tamen non peccet mortaliter. *R. neg. hanc conf.* Nam 1. in præsentī hypothēsi adulterium re ipsa à Deo graviter prohibetur, & hæc prohibitio ignorari non potest invincibiliter, præsertim ab eo, qui scit adulterium graviter repugnare naturæ rationali: nam hoc ipso non potest non sufficienter nosse, graviter prohibitum esse à supremo legislatore: cum enim in præsentī hypothēsi, rectæ rationis dictamen sit intrinsecum & essentialē complementum legis divinæ naturalis, non dicatur aliquid naturæ rationali graviter repugnare, quin simul & indivisibiliter dicatur

saltem